

Jolka Milić

I D I L A

(Družinska kronika)

Kraj: dnevna soba

Čas: nedeljsko zgodnje popoldne

V modrem fotelju ob trebušasti svetilki iz rafije sedi moški v najboljših letih. stasit, prijetne zunanosti, s kostanjevo bradico.

Za mizo ob oljni peči pa ženska srednjih let malce utrujenega videza, v belem svitru in modrih hlačah.

Vsepovsod časopisi, knjige, zvezki, revije, stoli, svinčniki, rože, pepelniki, šara, ljubezniv kaos.

Moški bere. Pravkar je odložil (vzdihujoč) Tribuno in lista po oktobrski številki Problemov. Ženska pa zamišljeno strmi v grahasto zeleno pismo in prav počasi, malodane obredno (ali pa odsotno) - ko da bi maševala - sreba kavo.

Iz konteksta zvemo, da je njemu ime Janez, njej pa Jolka.

On: Jolka, poslušaj.

Ona (vzdigne pogled): Ja?

On (začne brati z glasom, ki je prej šegavo teatralen, ko sterilizirano, pasteurizirano in homogeneizirano pedagoški): Problemi št. 94. stran 43. (Interna kronika). Kdo vse so kradli. "V sredo, 16. 9. 70 ob 12^h so se v prednji sobici uredništva Problemov gnetli tile uredniki: Marjan Rožanc, Taras Kermauner, Dimitrij Rupel, Tomaž Kralj in povrh tega še ex urednik Andrej Medved. Sobica 1,5 x 2 m je zapolnjena s pohištvom, tako da so se omenjeni ljudje gnetli na površini max. 1 m². Tedaj je vstopil še Marko Švabič. Ker se vhodna vrata odpirajo v prostor, so nekatere ljudi udarila, potem pa nagnetla, da je lahko prišli vstopil. - Marjan Rožanc: Si prišel po denarček kaj? - Marko Švabič: Ja. - Marjan Rožanc: Koliko že? Sedem jurjev, ne? - Taras Kermauner vstane, pozdravi, odide. Odide tudi Andrej Medved. Dimitrij Rupel, Tomaž Kralj in Marko Švabič se pomaknejo v sosednji večji prostor, ki je namenjen

uredniškim sejam in drugim množičnim prireditvam. Marjan Rožanc stoji v mali sobici in brska po žepih. - Marjan Rožanc: Jebenti, ni jih. Pet jurjev! Čakaj, bil sem pri Kopru. - Naglo in šepaje odide. Čez čas se vrne. - Marjan Rožanc: Pa ni jih. Baba je rekla, da ni nič najdla. Pet jurjev, jebenti! Kaj pa zdaj? - Marko Švabič: Jaz drugega ne morem reči, kot da se mi smiliš. Marjan Rožanc (gleda po navzočih in si ob domisllici in trepečem smehlja prikimava): Potem mi jih je pa kdo spizdil. Tale Taras se mi že dolgo zdi zelo sumljiv. "

Premolk

Ona (stoično): Je to vse?

On (rahlo pobito in ponižano): Vse.

Ona (sentenčno): Tule pa jemljejo Maneta dobesedno.

On (radovedno): Kaj pa pravi Manet?

Ona (zvonko): "Vse, kar izpljune umetnik, je umetnost." (Nekoliko tiše in malce zadržno, obotavljivo.) Najbrž nameravajo zapustiti potomcem vsak uredniški pr...dec, pardon, smrkelj.

On (na žalost ni preslišal. Zdrzne se.): Jolka, ne bodi no taka. Ne govori tako ohlapno in razpuščeno. Presenečaš me.

Ona (brani svoj kompromitirani, in flagrantni ujeti jaz): Fant, ažurniraj se. Dandanes... anche la volgarita fa bestseller. Glej Albeeja. Glej Rotha in Millerja. Glej Vidala, Mc Clura, Zidarja. Ginsberga. Glej vse druge. Kohorte drugih, prosim.

On (ljudomilo): Pa saj sva čisto sama doma. Pogovarjava se. Tja v tri dni celo... brez nobelovskih in pripovedniških ambicij.

Ona (prizadeto): Saj res. Čisto sama sva in brez prič. Vrh tega: ne piševa romana, ne delava velike literature. Prav imaš. Oprosti mi, Janez. Prekličem prostaštva. Oziroma: distanciram se od njih. Kvečjemu jih bom uporabila v kakem svojem bodočem zapisu. Ne kaže zapravlžati šans z viktorijansko prirojeno spogledljivostjo ali privzgojeno uglajenostjo, marveč naskočiti Parnas - naj stane, kar hoče - s korenito represijo vsega spodobnega, omiljenega, polepšanega, poglajenega in z blagimi ali hudomušnimi eufemizmi sfriziranega.

Premolk

On spet bere.

Ona se je spet zatopila v marčno zelenino pisma.

On (čez čas): Čakaj, še tole o Vidmarju bi ti rad prebral.

Ona: Če je kratko, Drugače ne.

On (bere. Sinkopirano in resnobno. Ko da bi čebulo ali česen sekljal na leseni deščici): Stran 39. "Prešernova cesta - sedmega oktobra - Srečal - Josipa - Vidmarja - Prijazno - sem se mu - smehljaj - in pri - kimal - On se je - v odgovor - za - smejal - in pri - kimal - ... nekam v stran - Kot kakšna - gospa - Glinšek - to je tako - kar smej - se mi - butec..."

Ona (buši v smeh): Čuj, golobček, se ne bi šla rajši onegavit v sobo na tradicionalni način, ko da se pustiva drezat, ščegetat, ščipat, masirat, klistirat in purgirat od teh verbalnih manijakov in nageljnovih klinčkov alias žbic? Saj ne vedo več kam z besedami...

On (jo gleda malo zaprepadeno, a ne zine.)

Ona (neustrašno nadaljuje): Ne? No, potem pa pojdiva vsaj na teraso poslušat glasne, nonstop deklamacije in happeninge naše devetdesetletne sosede in gospe, ki ji blagor starosti - arterioskleroza - ni niti malo okrnila ali kako drugače prizadela fantazije, prej nasprotno. Njene "kronike", "recitali" in "monologji z rajnkimi" so za moj okus vsaj trikrat bolj živi, bolj izvirni, bolj zanimivi in duhoviti od bagatelje, ki mi jih pravkar prebiraš. In celo zastonj so, nobeno dobrodelno društvo jih ne financira. Umetnost zaradi umetnosti, razumeš? Ne zaradi lakote po poceni slavi, ekshibiciji in honorarjih.

On (je videti bolj veder, skoraj sproščen): Naj z branjem nadaljujem ali ...?

Ona (roteče): Janez, na kolenih te prosim ... (se vrže patetično na kolena).

On (prešlašeno, srhljivo): Jolka, nikar, nikar ...

Ona (s pojemajočim, ko nitka tankim glasom): ... ne kvari mi nedelje s temi gobcatimi kalini (Pyrrhula pyrrhula L.) iz kranjske megalopole. Daje jih pač mladost, letom navkljub, pa neredna menstruacija. Kaj si hočemo! (Premor). Danes mi prav ni do dovtipov in čenčavih anekdot. Preutrujena sem najbrž. Preveč problemov me tare. Konkretnih in abstraktnih. Za tako robo pa moraš biti v najboljši formi. Tako rekoč sit in spočit. Z denarnico in z živci, ki ne

cviliijo. Ter nabit z vitamini, hidrati in beljakovinami. Kdaj drugič, ljubček. V redu?

On: V redu, v redu, moja prelestna, žal že stoletna Jolica in vijolica.

Tišina

On spet bere, se hahlja in vzdihuje.

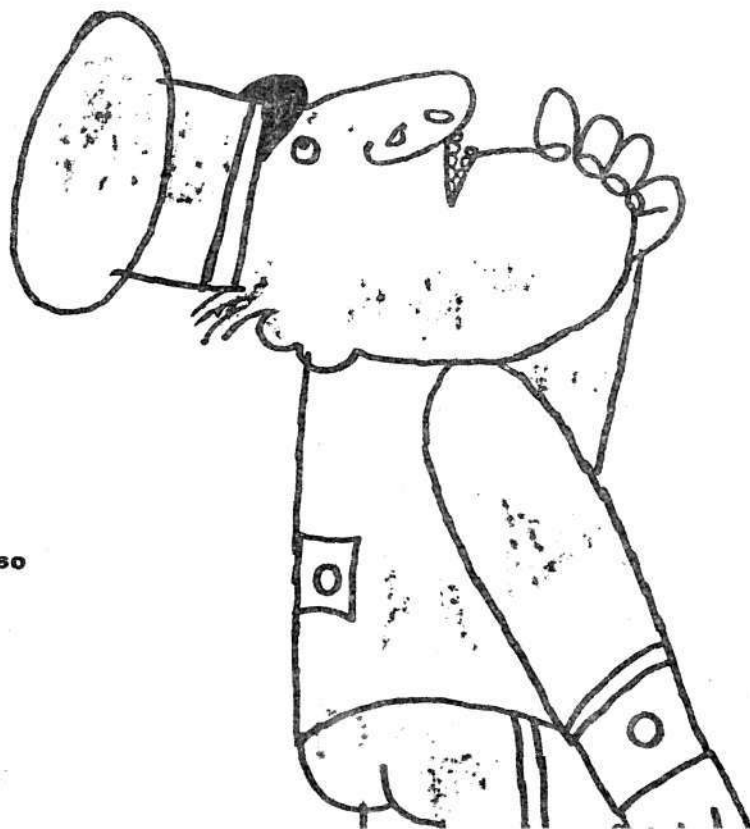
Ona zre sanjavo, skoraj zamaknjeno (morda pa le zabodeno) v zeleno, zdi se, nedešifrirano pismo.

Čas neopazno zori in polzi v večer.

Epilog

Kdor ne govori, je pozabljen.

Kdor molči, je zgubljen.

LITANIJE II

Mi, veseli in žalostni Slovenci,
Mi, siti in lačni Slovenci,
Mi, brihtni in zabiti Slovenci,
Mi, opredeljeni in neopredeljeni občani,
Mi, zatomizirani občani,
Mi, zaslužnjeni potrošniki,
Mi, zamudniki v cirkusu evropske civilizacije,
Mi, reistični artikli,
Mi, pijanci,
Mi, klerikalci,
Mi, stalinisti in rankovičevci,
Mi, gasilci,
Mi, brez svojega patrona,
Mi, vitezi presvete Koprnele,
Mi, mikroenota zgodovine,
Mi, dolžniki reakcionarjev,
Mi, posojevalci,
Mi, Iz Lubiane in Marburga v Trieste, v Gorizio, V Klagenfurt
dospeli po žlahtne bambole in židane marele,
Mi, ki z idejami spreobračamo to od veselja zapeljano zemljo,
Mi, ki se lastne slovnice ne zmoremo naučiti,
Mi, ki se vprašujemo, zakaj v Vatikanu tako zavlačujejo s Slomškom in
z Barago,
Mi, ki se pobijamo po slovenskih "cestah", ker nam Zvezni izvršni svet
ne nakloni McNamarovega kredita, da bi razširili te ozke stezice,
Mi, apostoli tlačenega aktivizma,
Mi, v Beogradu,
Mi, v Vatikanu,
Mi, direktorji z večerno osemletko,
Mi, narod penzionistov,
Mi, s kondomi,
Me, z diafragmo,
Mi, splavarji,
Mi in Me, v seksualno-erotičnih rubrikah v Nedeljskem, TT, Družini,
Tovarišu, Ognjišču, Mladini,

Mi, Lojzeti Slaki in Mladi levi,
 Mi, slovenski mežnarji,
 Mi, demokrati, demokrati, demokrati, demokrati, demokrati, demokrati, de
 Mi, ki vendarle nismo krivi za zlo tega žalostnega sveta,
 Mi, s Prešernom, Cankarjem, Kosovelom, Kajuhom, Balantičem, Zidarjem
 ter z ostalim stebri slovenske legije časti,
 Mi, Slovenci in Slovenke,
 Mi, ki jodlamo alpske poskočnice "im Deutschland",
 Mi, "Marija k tebi uboge reve..." iz Brezij,
 Mi, ki ne znamo biti politiki
 in ne škofi,
 in ne generali
 in ne stalinistične kurbe
 in ne prokleti angeli
 in ne sakramenski pokvarjenci
 in ne prekupčevani žogobrci
 in ne atentatorji
 Mi, ki si upamo biti zgolj pesniki
 in posajamo krizanteme v gredah žalosti
 in prepevamo psalme v hramih koprnenja
 in onaniramo pred vrati bordelov
 in nerazviti pomagamo nerazvitim
 in smo brez lastnih kletvic vsemogočnega misterija,
 Mi, ki za nas že drugi potujejo na Luno,
 Mi, ki si v teh maksih časih strižemo lobanje prav do možgan,
 Mi, ki smo v teh mini časih ponosni na naš Triglav,
 Mi, ki nismo še nikdar nikogar napadli,
 (bodisi zaradi strahu),
 (bodisi zaradi usmiljenja),
 Mi, ki v stiskah pomolimo,
 pokolnemo po laško ali po bizantinsko,
 pobruhamo to premajhno zemljico,
 (to državo v državi),
 ta šentflorjanski gnus,
 ta raj pod Triglavom,
 Mi, sinovi Mojceja, Katrc, Mick Kovačevih,
 Mi, ki nismo sami nič krivi, da ni kakšna volkulja dojila naših prapočetnikov,

Mi, Janezi, oh Janezi, oh Janezi, oh Janezi
Mi, delovno ljudstvo, ki nas jebe inflacija,
Bog se nas usmili...
Bog se nas usmili...

Jesen 1970

/Engelbert/

